

KOROĞLUNUN BİRİNCİ MƏCLİSİ

**Dəmirçioğlunun Telli xanımın ardınca
Ərzuruma getməsi və Cəfər Paşaya əsir düşməsi.
Koroğlunun onun dalınca gedib onu azad etməsi**

Bəglərin qulluğuna hardan ərz eyləyək, Çardaqlının Çamlıbeldən. Cəlali Koroğlu deyəllər, yeddi yüz yetmiş yeddi dəlisi var idi və neçə sövdagərləri var idi. Koroğlunun o sövdagərləri ticarət malı gətirürdilər. Belə ki, hər yerdə yaxşı, gözəl qızlardan və yaxşı, cavan şüca adamlardan Koroğluya xəbər gətirürdilər. Cəlali Koroğlu Qıratın minərdi və gedərdi gətirürdi.

Bir qardaşlığı var idi, adına Xacə Yəqub deyərdilər. Bu Xacə vilayətləri gəzdi, bir vəqt yolu düşdü Ərzuruma. Gördü bir aşiq meydanda söhbət eylər. Bu aşiq ki, söhbətin təمام eylədi, durdu Ömər adına pul istəməgə. Xacə xəbər aldı ki, ey aşiq, sən əhli-sünnətsən və ya əhli-şie?

Aşiq dedi:

– Şiəyəm.

Xacə dedi:

– Pəs Ömər adına niyə pul istərsən?

Aşiq dedi:

– Bu vilayət sünnü vilayətidir. Əgər Əli adına pul istəsəm, mənə həlak edəllər.

Xacə dedi:

– Ey aşiq, mənə bir qardaşlığım var, adına Cəlali Koroğlu deyəllər, gəl, səni onun yanına göndərim, nə qədər mali-dünya istərsən, sana versin.

Aşiq bu Xacənin sözinə etimad edib, o şəhərdən gəlüb evinə, əyalının tədarükün görüb və bəd əz an atın minüb gəldi Çardaqlının Çamlıbele.

Bəd əz an daxil oldu Koroğlunun məclisinə. Gördü yeddi yüz yetmiş yeddi nəfər əgləşüblər səndəlilər üstündə və təمامən keyf ələmindədürlər. Koroğlu başın yuxarı götürdü. Gördü, bir aşiq əlində bir saz durub qapı bərabərində. Səslədi:

– Aşiq, adın nədür?

Aşiq dedi:

– Adım, Aşiq Cünun.

Koroğlu dedi:

– İmdi ki, sən Aşiq Cünunсан, mən də cünunam, sənlən qardaş olaq.

Bəd əz an Aşiq Cünun iki ay müddəti Koroğlunun məclisində məşguli-söhbət və işrət oldu.

Cəlali Koroğlunun bir mehtəri var idi, adına Dəli Mehtər deyərdilər, dedi:

– Ey Mehtər, Qıratı zin eylə.

Mehtər atı zin edüb, çəküb yeddi yerdən təngin möhkəm edüb. Bəd əz an Koroğlu hökm eylədi ki, təمام yeddi yüz yetmiş yeddi dəli atlarına səvar olub çıxdılar şikara. Bular bir neçə ədəd ceyran və durna urdular və kəbab edib məşguli-şərab oldular. Cəlali Koroğlu səda eylədi ki, Aşiq Cünun söhbət eyləsün.

Cavanlardan biri ərz eylədi ki, qurbanın olum, Aşiq Cünun yol ayırımında oturub ağlırdı.

Koroğlu dedi:

– Bir nəfər cavanlardan onu gətürsün, ta görüm, dərdi nədür və niyə ağlır?

Çün Aşiq Cünunu gətürdilər Koroğlunun bərabərinə. Koroğlu dedi:

– Ey Aşiq Cünun, mənə de görüm, dərdün nədür və nədən ötri ağlırsan?

Aşiq Cünun ərz eylədi ki, qurbanın olum, bən də evimi bitədarük qoyub gəlmişəm, əhli-əyalımın bu tədarüklığ qüssəsin edib ağlıram.

Koroğlu çün bunu eşidib, hökm eylədi ki, pul gətirün. Ağ puldan və qızıldan bir xurcun və bir qədər zərrinə libasdan bu Aşiq Cünunun tədarükün gördü və vədə qoydu ki, iki ay müddət qal əyalın yanında və onları rahat edüb genə mənə yanına müraciət edüb gəl. Əgər vədə xilaf olsan, bu dəlillərdən birin göndərüb, başıvun dərisinə saman tərüb gətirür və ərəbi atlardan bir yaxşı at verüb, yola saldı.

Aşiq Cünun Koroğlu qulluğundan mürəxxəs olub və (Ərzurum) yolun dutub mənzilbəmənzil gəlməgə məşgöl oldu. Bir neçə gündən sora yetişdi Ərzuruma və daxil olub öz evinə. Bir neçə gündən sora ki, əhli-əyalın rahat edüb öz-özünə fikr edüb ki, bir neçə gündən sora Koroğlu səni istər, dur ayağa, get Ərzurumun meydanına. Bir qədər söhbət edüb, pul tədarük edüb, qoy əhli-əyalın yanında.

Sazını götürüb çıxdı Ərzurumun meydanına. Qərribə nəqillərdən söhbət edirdi, ta Cəfər Paşanın qızı Telli xanım yengiçərilərdən birinə deyüb, mənə üçün bir yanşaq gətür. Yangiçərilərdən biri meydana çıxıb gördü Aşiq Cünun söhbət eylər. Dedi:

– Ey Aşiq, bu gecə hərəmxanayi-Cəfər Paşadə vədün var.

Aşiq Cünun vədə verüb şam vəqti sazın götürüb, gəldi hərəmxana qapısına. Yengiçərilərdən biri aşığı apardı məclisə.

Bəd əz təam Telli xanım yüzün dutub Aşıq Cünuna dedi:

– Ey Aşıq, bir qəribə hekayət söhbət eylə.

Aşıq Cünun bir qəribə nəql Telli xanım üçün söhbət edüb. Telli xanım Aşıq Cünundan xəbər aldı ki, hansı vilayətdə yaxşı cavan var, mənim üçün tərif eylə.

Aşıq Cünun dedi:

– Xanım hər vilayətin özünə görə yaxşı cavanı var. Sən hardan de-yirsən, mən ərz edüm.

Telli xanım dedi:

– Giziroğlu Mustafa bəg, necə cavandır?

Aşıq dedi:

– Yaxşı cavandır.

Telli xanım xəbər aldı ki, ey aşıq, Bolu Sərdar necə cavandır?

Aşıq dedi:

– Xanım, yaxşı cavandır.

Genə Telli xanım xəbər aldı ki, ey aşıq, Çardaqlının Çamlıbelində Cəlali Koroğlu deyillər, o necə cavandır?

Aşıq dedi:

– Xanım, basdun-keçə. Cavan ki, deyəllər, dünya üzündə Cəlali Koroğludur, yoxdur bərabəri.

Telli xanım dedi:

– Aşıq gördüğün çağırar. Eşitmişən ki, sənə bir qədər dünya malı verib. O cəhətə onu tərif edərsən? Cavan deyilən dünyada Giziroğlu Mustafa bəgdir və Reyhan Ərəbdır və Bolu Sərdardur. Cəlali Koroğ-lunun hansı vilayətdə adı deyilib, ismi və rəsmi var?

Aşıq Cünun dedi:

– Xanım, qoy mən ərz edüm, sən gör necə cavandır.

Urundan, xondkardan, paşadan, xandan,

Həmişə alurdu bacı, Koroğlu.

Aldan, qumaşdan, zərdən, zibərdən,

Əynə geyər zər, qumaşı Koroğlu.

Telli xanım dedi:

– Ey Aşıq, deyillər onun yaxşı dəliləri vardır, gedüb meydandan baş götürürlər. Onun özünün heç hünəri yoxdur.

Aşıq Cünun dedi:

– Xanım,

Həmişə ona ər deyillər, ər,

Meydana girəndə bir əsrəmiş nər,

Qorxar bəzirganlar, titrəşür dağlar,
Yeddi min dəlinin başı, Koroğlu.

Telli xanım dedi:

– Ey Aşıq, bəlkə bunun cavanlığın tərif edəsən. Deyillər Koroğlu ac adamdır.

Aşıq ərz eylədi:

– Xanım,

Hay deyəndə, ağır dəstə basılır,
Qancığədən qanlı başlar asılır,
Hər işkidə beş yüz davar kəsilir,
Eylə tökər aş-çörəgi Koroğlu.

Aşıq Cünun bu diyara gəlməsə,
Gəldigini, keşdigini bilməsə,
Hər yerdə bir gözəl görüb almasa,
Eylər naçar dağu-daşı, Koroğlu.

Telli xanım çün Aşıq Cünundan bu tərifləri Koroğlunun barəsində eşidəndə xeyli xoşhal olub götürdü bir namə Cəlali Koroğlu üçün yazıb bu növ ilə ki, ey Cəlali Koroğlu, bül və agah ol ki, mənim adıma Telli xanım deyəllər – Cəfər Paşanın qızı. Əgər gəlib mənə burdan aparsan, dünya üzündə cavansan.

Çün namə təmam oldu, Aşıq Cünun naməni alub və Telli xanıma gürnuş edib mürəxxəs oldu, gəldi öz evinə. Gecə fikir edərki ki, na-gah Koroğlunun vədəsi xatirinə düşüb, gördü ki, iki ay müddəti üç ay olub. Aşıq Cünun tədarükün görüb və əhli-əyalın vida edib, şəhri-Ər-zurumdan çıxıb mənzilbəmənzil yüz qoydu Çamlıbelə, Koroğlu xid-mətinə. Bu aşıq gəlməkdə qalsın, nəql eşit Koroğludan.

Belə ki, bir gün məclis arəstə edüb məşğuli-eyşü-nuş idi və yeddi yüz yetmiş yeddi dəli səndəlilər üstündə əgləşüb keyfə məşğul oldu-lar və İsa balı və Musa balı və Eyvəz balı məclis arasında piyaləyi-şə-rab gəzdirməgə məşğul oldular. Cəlali Koroğlu bu əsnada baş yuxarı götürüb buyurdu:

– Aşıq Cünun niyə söhbət etməz?

Cavanlardan biri ərz eylədi ki, qurbanım olum, o vaxtdən ki, Aşıq Cünun mürəxxəs olub, hənz gəlməyüb.

Cəlali Koroğlu buyurdu ki, hər kəs mənə başımı sevər, ayağa du-rub, gedüb Aşıq Cünunun başını kəsüb, içinə saman doldurub mənə yanına gətirsün, ondan ötri ki, o mənə xiləfi-vədə olub, iki ay müddə-

ti üç aydan çox oldu.

Bəlli Əhməd yerindən qalxub ərz eylədi ki, qurbanın olum, bu qul-luq mənimdir.

Koroğlu ona təhsin edüb mürəxxəs eylədi. Bəd əz an Bəlli Əhməd atına səvar olub yüz qoydu Ərzurum şəhrinə getməyə. İki mənzil Çamlıbeldən ketmişdi ki, naghah bir vəqt görüb ki, Aşıq Cünun gəlir.

Bəlli Əhməd dedi:

– Ey Aşıq Günun, dur ki, Koroğlunun fərmayışına görə məhbussan.

Aşıq Cünun dedi:

– Ey Bəlli Əhməd, əgər sən mərdanə cavansan, get Gaziroğlu Mustafa bəg davasına və Reyhan Ərəb davasına və Bolu Sərdar davasına. Mənim kimin aşıq biçərənin yüzün öldürmək, məhbussan əyləmək sənə üçün bir şan dəgül.

Bəlli Əhməd çün bunu eşidüb, ona rəhm edüb. Onu diri gətirüb Cəlali Koroğlunun bərabərinə. Koroğlu səda eylədi ki, ey Bəlli Əhməd, bu nəmək-bəhəramı diri mənim yanıma gətürdün və mənim əmrimdən təcavüz etdün?

Aşıq Cünun biçərə bu sözü eşidəndə baş əgüb ərz eylədi:

– Qurbanın olum, aman ver ki, ta sənə üçün bir namə gətirmişəm.

Koroğlu buyurdu:

– Gətür.

Aşıq Cünun Telli xanımın naməsin götürüb ədəb ilə əlinin üstündə dutdu Cəlali Koroğlunun bərabərində. Koroğlu naməni alub ünvanın götürüb baxdı və məzmuni-namədən müttələ olub gördü, Telli xanım – Cəfər Paşanın qızı yazıb ki, ey Cəlali Koroğlu, mənim bu namə sənə xidmətinə yetişən vəqtdə əgər məni burdan aparsan, Aşıq Cünunun vəsfi və tərifi sənə babında səhihdür.

Cəlali Koroğlu bunu görəndə rəngi qəzəbdən qararub bədəni titrəyüb hökm eylədi ki, məclis arəstə olsun. Həman saat yeddi yüz yetmiş yeddi dəli hazır olub məclisdə əgləşdilər. Cəlali Koroğlu şərab istəyüb. Əvvəl bir piyalə özü içüb, bəd əz an bir piyalə doldurub əlində dutdu və buyurdu ki, ey əhli-məclis, hər kəs məni istər, başdan və qandan keçüb, bu piyaləni alub nuş əyləsün və bu şikarın seydinə iqdəm əyləsün.

Telli Həsən adlı ki, Dəmirçioğlu deyirdilər, ayağa durub əvvəl baş endirib, ərz eylədi:

– Qurbanın olum, bu iş mənim işimdir.

Cəlali Koroğlu çün onu görəndə buldü ki, bu işin sahibi o dəgül, qə-

zəbindən piyaləni yerə çalub, yüzün çevirib əhli-məclisə buyurdu ki, ey mənim atımı minüb, donumu geyən cavanlar! Bir nəfər mərd cavan istərəm ki, bu şikarın dalınca getsün.

Yeddi yüz yetmiş yeddi dəli təməmə başların aşağı salub bir əhəddən səda gəlmədi.

Genə yerindən Telli Həsən Dəmirçioğlu qalxub ərz eylədi ki, qurbanın olum, bu xidmət mənimdir.

Cəlali Koroğlu genə hirsindən piyaləni yerə urub yüzün dutdu hüzzari-məclisə, dedi:

– Cəmaət, məgər sizün aralığuzda bir nəfər cavan yoxdur ki, bu mehtər şagird cəsarət edüb davtələb olur?

Əhli-məclis genə başların aşağı salub, səs gəlmədi.

Genə Dəmirçioğlu ərz eylədi:

– Qurbanın olum, bu xidmət mənimdir.

Cəlali Koroğlu piyaləni doldurub verdi Dəmirçioğluna. Dəmirçioğlu istədi piyaləni alsun, yapışdı Koroğlunun əlindən. Belə ki, təkan verüb, Koroğlunun barmaqlarının başından qan cari oldu.

Koroğlu çün bu zərbü-şəsti ondan görəndə təhsin və afərin deyüb. Dedi:

– Geyim və çarayinə gətirün!

Dəmirçioğlu qərqu-ahənü-fulad olub. Bəd əz an Koroğlu hökm edüb:

– At gətirün!

Bir at var idi ki, döl atdı, əmma Qıratnan həm pəhluy idi. Zin və nəməd qoyub, tənqin möhkəm əylədilər. Dəmirçioğlu ayağın rikabə qoyub, səddi-zində qərar dutub. Həman saat atına bir rikab çəkib meydana cövlan etdi. Cəlali Koroğlu bunun bu at dolandırmağından və meydanbazlığından gördü filhəqiqət, bir cavandır, manəndi-Rüstəmi-Dəstan. Əmma heyif ki, hənuz sinni şəbədədür və dava görməyüb və rəsmi davaya bələdiyyəti yoxdur. Məqami-nəsihətdə buyurdu.

Dəmirçioğlu, Ərzuruma varanda,

Orada bir isbat satmağın gərəkdir!

Əgər gördün isbat başa varmadı,

Qaydub at yanında yatmağın gərəkdir!

Bəd əz an dedi ki, ey Dəmirçioğlu, xəlvət və birahə yollardan getmə.

Əvvəl güzarının düşsə hər kəndə,

Ala qarğa kimin sal pərakəndə.

Hər yandan üstüvə at tərpedəndə,
Sağdan, soldan qıyqac atmağın gərək!

Bəd əz an dedi:

– Çün meydana girərsən, bir para cula şagird vər ərzəl cavan ilən
dava edib özün yorma. Əvvəl davada qoşunun sərdarın gözlə.

Əvvəl gözlə o meydanın sərdarın,
Bulud kimin dağıtılən pərgarın,
Pərakəndə eylə lovu-ləşgərin,
Meydanda qol-qola çatmağın gərək.

Dar yerdə qalanda yad eylə bizi,
Qoç iyid nə bilir əllini, yüzü,
Dəmirçioğluna budur Koroğlu sözü,
O Telli xanımı tapmağın gərək!

Çün Koroğlu nəsihətin təمام eylədi, Dəmirçioğlu Koroğlunu və
iyidləri vida edüb, yüz qoydu Ərzurum şəhərinə getməğa.

Mənzilbəmənzil gedüb, ta daxili-şəhər oldu, çün əhd eyləmişdi ki,
hər yerdə gün qürub eyləsə, orda mənzil eyləyə. Qürub vəqti şəhərə
yetišdi, (gəldi) bir xırda qarıya. Qarını döğüb gördü, bir qarı qəddi-
xəmidə gəlüb qarının bərabərinə. Qarı dürüst baxanda gördü bir c-
avan – buğları binaguşindən keçüb, bir kuh peykər at üstündə durub,
qolları manəndi-çinar, barmaqlar manəndi-xiyar. Xəbər aldı:

– Oğul, hardan gəlirsən, kimsən və adun nədir?

Dəmirçioğlu salam edib, dedi:

– Ana, qəribəm, bu gecə sənə mehmanam.

Qarı çün bunu eşidib, dedi:

– Oğul, özün mənə qonaqsan, əmma atuva yerim yoxdur.

Dəmirçioğlu çün bu sözü qarıdan eşidib şeşpər əlində qarının
üstündən belə urdu ki, divar dağılub. Atın çəkdi içəri və qarı çün bu-
nu görüb qorxusundan heç dinməyib. Dedi:

– Oğul, mən bir fəqir kimsənəyəm, heç zadım yoxdur.

Dəmirçioğlu bir qədər qızıl qarıya təslim edüb. Qarı gedüb bir qə-
dər kah və cov onun atına alub gətirdi. Bəd əz an ki, təam tənəvül ey-
lədilər, qarı xəbər aldı:

– Oğul, mənə de görüm, sənin əsl-nəcabətin kimə yetişür və kim-
lərdənsən?

Dəmirçioğlu dedi:

– Ana, mən yanşağam, bu vilayətə gəlmişəm bir qədər para qazanım.

Gecə yatub, istirahət eylədi. Sübh vəqti durub sazın götürüb gəldi
şəhərin meydanına. Bir neçə bənd Koroğlu türkülərindən söhbət eylə-
di. Əhli-sünnü çün Dəmirçioğlunun bu şücaətin və bu hüsnün və bu
süxənvərlığın görüb təمام durdular tamaşaya. Bu səda şəhərdə şö-
rət tapub. Ta bu səs yetişdi Cəfər Paşanın qulağına. Dedi:

– Cəmaət, gedün, o yanşağı gətirün bura, ta bizim üçün söhbət etsün.

Bir neçə yengiçəri gəlib Dəmirçioğlunun bərabərinə, dedilər ki, ey
yanşaq, Paşa hökm edüb ki, gərək səni aparaq, ta Paşa məclisində söh-
bət edəsən.

Dəmirçioğlu bunlara vədə verib ki, şam vəqti məclisi-Paşada hazır
ollam. Gəlüb atın rahət edüb, sazın götürüb ta gəldi Paşanın məclisi-
nə, daxil oldu, baş endirüb durdu bərbərdə. Paşa yer göstərüb ki, ey
yanşaq, əgləş!

Dəmirçioğlu əgləşib gördü bir ali məclisdir ki, təمام sərkərdələr
və yengiçəri ağaları səndəlilər üstündə əgləşüb və saqilər məşguli-pi-
yalədür və müğənnilər xoşlaxlən oxullar və bəzi mütrüblər bazigərliq
eyləllər. Bəd əz an təam hazır olub. Gördü ənvəü-əqşam nemətlər
xanlarda vardır ki, xeyli qəribədülər. Təam sərf olannan sora qəhvə
və qəlyan və çubuq gətürdilər. Bəd əz an Paşa hökm eylədi ki, yan-
şaq bir qədər söhbət eyləsin!

Vəzir ərz eylədi ki, qurbanın olum, əvvəl şərab gətirsünlər ki,
hüzzari-məclis məsti-layəqil olub, ondan sora yanşaq söhbət eyləsin.

Çün şərab gətürdilər, dübarə vəzir ərz edüb ki, Paşam sağ olsun,
bir piyalə şərab yanşaqa versünlər ki, keyf edüb yaxşı söhbət etsün.

Paşa yüzün Dəmirçioğluna dutub dedi:

– Yanşaq, şərab içərsən?

Ərz eylədi:

– Paşam sağ olsun, bizlər bülməruq ki, şərab nədir.

Dübarə vəzir ərz eylədi ki, qurbanın olum, sən şərab ver, içsün ki,
ta damağlı söhbət eyləsin.

Paşa əlindəki piyaləni verüb saqiyyə, saqi verdi piyaləni Dəmirçioğ-
luna. Onu alub içüb, ondan sora ikinci piyaləni alub içüb. Bəd əz an
üçüncü piyaləni alub içdi. Paşa dedi:

– Yanşaq, bəsündür?

Dedi:

– Qurbanın olum, bu heç mənim buğlarımı tər etmədi. Əvvəl ne-
məti vermə, çün verdün neməti, təمام eylə.

Paşa yüzün dutub saqiyyə, dedi:

– Bu məthərəni ver yaşağa, içsün.
 Dəmirçioğlu onu çəküb başına.
 Paşa dübarə dedi:
 – Yanşaq, bəsündür?
 Dəmirçioğlu ərz eylədi:
 – Paşam sağ olsun, əvvəl ərz eylədim ki, neməti təmam eylə.
 Paşa hökm edib bir qürbə şərab gətürdilər. Dəmirçioğlu alıb onu içdi. Paşa dedi:
 – Yanşaq, bəsündür?
 Ərz eylədi:
 – Bəli.
 Vəzir çün bu əhvalı yaşağdan görəndə qəlbində dedi ki, bu ya C-
 əlali Koroğludur, ya onun dəlilərindəndür.
 Bəd əz an Paşa hökm edüb, buyurdu:
 – Yanşaq, söhbət eylə!
 Dəmirçioğlu sazın götürüb durdu ayağa, ta bir neçə kəlmə Paşanın xidmətində söhbət etsün. Ərz eylədi.
 Çamlıbeldən dav deyibən yeridüm,
 Canım, əcəl bazarına gəlmişəm.
 Başım ətəgimdə, qılıc belimdə,
 Telli xanım güzarına gəlmişəm.
 Paşa çün bu sözü eşidüb, qəzəbalud olub dedi:
 – Vay anasın satdığım, necə Telli xanım güzarına gəlmisən?
 Cəllad istiyüb. Cəllad əlində qılıc daxil oldu. Vəzir çün bu əhvalı görüb dedi:
 – Paşam sağ olsun, bu yaşaq sənin qızın Telli xanımı söyləməz, bəlkə şüərə Telli adına söz qoşub və bu yaşaq dildən-dilə örgəşüb sölər. Bu sənin qızının sözü dəgül.
 Paşa dedi:
 – Hərgah, minbəd Telli adına yaşaq söz söləsə, verrəm, boğazına qurquşun tökəllər.
 Vəzir dedi:
 – Yanşaq, daxi bundan sora Telli adına söləmə, özgə adına sölə.
 Dəmirçioğlu sazın götürüb istədi söhbət eyləsün, gördü pəncərədən iki göz buna baxır. Dəmirçioğlu Telli xanımı görəndə onun tiri-
 eşqin yeyib, şüru eylədi söləməgə.
 Əvvəli səfərim qürbətə düşdü,
 Qərrib vilayətdə bağrımız bişdi,

Telli xanım, namən gəldi yetişdi,
 Mən də sənin iqraruva gəlmişəm.
 Paşa çün dübarə bu sözü eşidüb qəzəbnak olub cəllad istədi və hökm eylədi ki, urun bunun boynun.
 Bu tərəfdən vəzir genə toprağa düşüb ərz eylədi ki, qurbanın olum, yaşaq sənün qızın Telli xanımın sözün demədi, bəlkə şüəranın şəri neçə bənd olur ki, onda məşuqənin adın zikr eylər. Bundan sora qadağan eylərük Telli adı gətirməsün. Vəzir dedi: –Yanşaq, özgə gözəl adı zikr eylə, daxi Telli adın zikr eyləmə.
 Dəmirçioğlu sazın götürüb genə sölədi.
 Dəmirçioğluyam, sübhan dilimdə,
 Bir zərrəcə ölüm yoxdur yadımda,
 Ərəb at altımda, qılıc belimdə,
 Telli xanım aparmağa gəlmişəm.
 Paşa çün genə Telli adın eşidüb, yüzün dutdu hüzzari-məclisə, dedi:
 – Cəməət, dutun bu həramzadəni!
 Yengiçərilər əl qılıca, töküldülər Dəmirçioğlunun üstünə. Bu tərəfdən Dəmirçioğlu yumruğu ilə hər kimin başından urardı, beyni bur-
 nundan tökülürdü, hər kimin qolundan urardı, şikəst eylərdi. Ta bir neçə yengiçəri öldürüb məclisdən dışra çıxıb özün verdi mənzilə.
 Vəzir ərz eylədi:
 – Qurbanın olum, qəmgin olma, o yaşaq hər yerdə olsa, mənim dustağımdır. Sübh vəqti onu götürüb meydani-şəhrdə verrəm, darə çəkəllər.
 Vəzir bir nəfər yengiçəri göndərib Dəmirçioğlunun mənzilini məlum eylədi ki, bir qarının evindədür. Eylə ki sübh oldu, Paşa hökm eylədi ki, ey vəzir, gərək o yaşaq tapıla, ta səzasına yetişə.
 Vəzir ərz eylədi ki, Paşam sağ olsun, səbr eylə ki, ta peyda edüm.
 Çün o gün axşam oldu, Paşanın qızı Telli xanım adam göndərib vəzir yanına ki, o yaşaqı gərək hərəmxanaya göndərə, ta bizim üçün söhbət eyləsün.
 Vəzir çün bu sifarişini istima etdi, bir qədər gecədən keçəndən sora bir nəfər yengiçəri o qarının evinə göndərib, Dəmirçioğlunu tələb edüb gətirdi. Vəzir onu verüb hərəm qullarına. Apardılar hərəmxanaya.
 Telli xanım çün Dəmirçioğlunun hüsn və camalın görəndə aşiq oldu. Dəmirçioğlu həm Telli xanımın tiri-eşqin yeyüb.
 Telli xanım səsləndi:
 – Oğlan, doğrusun söylə, görüm, sən Cəlali Koroğlusan, ya onun c-

avanlarındansan?

Dəmirçioğlu dedi:

– Xanım, mən Koroğlunun bir əskik növələrindənəm.

Telli xanım dedi:

– Bəs imdi ki sən Koroğlu dəgülsən, bu vilayətə niyə gəlubsən?

Dedi:

– Mən gəlmişəm ki, bu canımı bu yolda qoyam, səni aparam Cəla-
li Koroğlu üçün.

Telli xanım gördü ki, bu yaxşı cavandır, əmma heyf ki, yalquzdur.

Dedi:

– Oğlan, sən heyifsən ki, bu vilayətdə həlak olasan. Ondan ötrü ki, mənim atamın yüz min ləşkəri var və sən bir yalquz cavansan, qorxaram ki, səni dutub həlak edələr.

Dəmirçioğlu dedi:

– Xanım, əgər Allah yar olsa və sən doğru deyəsən, inşaallah, səni bu vilayətdən aparram.

Telli xanım çün gördü ki, bu oğlan möhkəm durub. Zülfün saz əvəzinə götürüb, yüzün oğlana dutub dedi:

Yalquz iyid qürbət eldə bay olmaz,
Qalx get, əcəm oğlu, durma bu yerdə!
Bir iyid ki, min iyidə bab olmaz,
Qalx get, əcəm oğlu, durma bu yerdə!

Dəmirçioğlu bunu eşidəndə yüzün dutdu Telli xanıma, bu cavabı verdi.

Telli xanım, gözümə tik gözüvü,
Ölü əcəm oğlu, getməz bu yerdən!
Mənim ilə bir eyləsən sözüvü,
Ölü əcəm oğlu, getməz bu yerdən!

Telli xanım gördü bu oğlan sabitqədəmdür, ta bunu aparmasa, bu şəhərdən dışra getməz. Dedi:

– Oğlan,

Atam yığar yüz min, yüz min çərisin,
Əgər yüz min olsa, qoymaz birisin,
Yalquz iyid yoxlar işin gerisin,
Qalx get, əcəm oğlu, durma bu yerdə!

Dəmirçioğlu çün bu sözü eşidüb, Telli xanımın cavabında dedi:

Dərin-dərin dəryaları boylason,
Xəncər alıb qara bağrım teyləsən,

Yüz min qarğa bir laçına neyləsün,
Ölü əcəm oğlu, getməz bu yerdən!

Telli xanım çün bu sözü oğlandan eşidüb şüru eylədi öz elləriylə qorxutmağa. Dedi:

Yığılıban gəlsə Təkəlü bəglər,
Qarğa-quzğun kimin əlusu paylar,
Telli xanım səndən iltimas eylər,
Qalx get, əcəm oğlu, durma bu yerdə!

Dəmirçioğlu bunu eşidüb dedi:

– Xanım, bu qədər öz ellərüvü tərif eylərsən, məgər mənim elim yoxdur?!

Dəmirçioğlu, bağladuram bəndləri,
Çapdıruram obaları, kəndləri,
Qabağında durmaz Rum iyidləri,
Ölü əcəm oğlu, getməz bu yerdən!

Çün bir qədər gecədən keçüb, Telli xanım bir qədər qızıl və gümüş və ləl-cəvahir, vəzndə yüngül, qiymətdə ağır götürüb Dəmirçioğlunun belə gəldilər qarının mənzilinə. Əvvəl o qarını dünya malından si-rab eylədilər. Bəd öz an Dəmirçioğlu atın çəküb dışra zin-nəmədin qoyub, yeddi yerdən təngin möhkəm edüb, ata səvar olub Telli xanı-
mı aldı tərkinə. Gəldilər dərvaza bərabərinə.

Qələbanlar gördülər bir oğlan ata səvar olub və bir qız alub tərkinə. Onlar mane oldular. İstədilər, onu dutsunlar. Dəmirçioğlu şəspər əlində belə urdu ki, qələbanlar hər ikisi həlak oldular. Dərvazanın qı-fılın sındırub şüru eylədilər getməyə.

İki ağac yol qələdən dışarı getmişdilər, Dəmirçioğlu öz-özünə fikr edüb ki, bu tövr, bidava və xəlvəti bu qızı aparmaq iyidlər arasında namnəngdür. Pəs ordan müraciət edüb genə daxili-şəhər oldu. Günün tüluunda Paşanın imarətinin bərabərinə gəldi. Səda eylədi ki, ey C-əfər Paşa, agah və xəbərdar ol ki, sənin qızın Telli xanıma aparıram, hərçi səyin var mənim babımda, müzayiqə etməgilən.

Bəd öz an atın başın çevirüb, qələ qapısından çıxub, bina eylədi getməyə.

Bu getməgdə qalsın, əmma nəql eşit Cəfər Paşadan. Həman saat Paşa hökm eylədi təbli-hazırbaş çalınub on iki min ləşkər, tib dağıdan, ələm yatırdan, baş götürən qoşun Dəmirçioğlunun dalınca yola salıb.

Ta qoşun gəlməkdə, Dəmirçioğlu üç ağac yol getmişdi. Telli xanı-
mı qoyub bir təll üstə, özü gəlib yol üstə durub, nizəsinə təkyə edüb,

müntəzir durmuşdu. Bir vəqt nə tamaşa eylədi ki, on iki pərgari-ələm nişaneyi-on iki min qoşun təblü-cəng çala-çala gəlülər. Əmma qoşunun bərabərində vəzirin oğlu ki, Telli xanım onun namzədi idi, bir kuh peykər ata səvar olub və başdan əyağa qərqu-ahənü-fulad olub, nə-rə-zənan, ər-bədə-cuyan, fəryad-künan gəlür. Çün yetişdi Dəmirçioğlunun bərabərinə, dedi:

– Əcəm oğlu, heç bir səvarə gördün ki, bir qız tərkində gedər?

Dəmirçioğlu dedi:

– Cavan, qulağım kardır, bir qədər irəli gəl.

Çün vəzirin oğlu irəli gəlüb. Dəmirçioğlu yapışıb onun boğazından o qədər sıxdı ki, can maliki-neyrənə təslim etdi. Bu tərəfdən Cəfər Paşa yetişüb hökm eylədi ki, on iki min qoşun Dəmirçioğlunu negini-əngüştər kimi aldılar arayə və dedi:

– Anasın satdığım, bu qədər cəsarət edüb ki, tənha bu şəhərdən mənim qızımı aparırsan, imdi sənün başun qaldırıb, dərisinə saman təpdirüb göndərrəm Cəlali Koroğluya.

Dəmirçioğlu durub bərabərdə, dedi:

– Paşam sağ olsun, bizim qaydamızdır, dad günündə bir neçə bənd türkü deyərük. Qulaq ver, deyüm.

Bir qılıcım vardır, bir cüdam,

Onları tər saxlamışam.

Bayıtmaz can belə sərdən,

Qanımlı zər saxlamışam.

Paşa dedi:

– Anasın satdığım xırsız, sən bir tək nəfər və bu qərrib vilayət və bu qədər qoşun. Səni qoyaram ki, buradan qız aparasan?!

Dəmirçioğlu dedi:

– Paşa,

Güvənmə malı-dövlətə,

Lənət gəlsin müxənnətə,

Sərim qurban Ərəb ata,

Oynar-kişnər saxlamışam.

Paşa dedi:

– Əcəm oğlu, əgər atun zirək ola, özün neylərsən ki, səni imdi öldürürəm.

Dəmirçioğlu dedi:

– Paşam,

Ac qurd kimi qarpınmağa,
Düşmən üstə çarpınmağa,
Min iyidə təpinmağa,
Qolda qüvvət saxlamışam.

Paşa dedi:

– Əcəm oğlu, belə xəyal eylərsən ki, mənim qoşunum budur?! Bəlkə yüz min qoşunum vardır. Əgər min canın ola, biri salamat qurtulmaz.

Dəmirçioğlu dedi:

– Paşam,

Dəmirçioğlu bu yerlərdə,
Vəsfı deyilər dillərdə,
Çardaqlı Çamlıbellərdə,
Qoç Koroğlu ər saxlamışam.

Paşa dedi:

– Vay anasın satdığım, Koroğluyun məni qorxudursan? Yüzün çevirib qoşuna dedi:

– Cəmaət, qoymuyun!

Pəs qoşun cəmaəti birdən nə-rə-zənan töküdülər Dəmirçioğlunun üstünə. Əmma bu tərəfdən Dəmirçioğlu əl aparıb qılıcın qəbzəsinə qılafından çəküb, düşdü qoşun arasına – hər tərəfə ki, yüz çövrürdü, qoşun murümələx kimi dağılırdı və tari-ənkəbut kimi davam eyləməzdi.

Əmma bu tərəfdən Paşa gördü ki, qoşun az qaldı təmam olsun, hökm eylədi ki, neçə nəfər tufəngəndaz tufəng xali edüb Dəmirçioğlunun atın urdular. O cavan piyadə qalub, meydanda piyadə davaya məşğul oldu. Paşa hökm edüb, neçə nəfər kəməndəndaz o cavana kəmənd atub onu axirülemr dəstgir eylədilər, Paşanın hüzuruna gətürdilər. Paşa hökm eylədi ki, dar ağacı tikilsün.

Pəs Dəmirçioğlunun qolların bağlayub dar ağacının dibində hazır oldular. Əmma Paşa hökm edüb, ta üç günə kimin bunu cəzasına yetirsünlər. Əvvəl gün ta dizlərinə kimi cildin soydular.

Əmma bu hekayət burda qalsın, nəql eşit Cəlali Koroğludan ki həman gecə öz mənzilində yatmışdı. Bir vaqiyeyi-hövlək görüb ki, bir qan dəryasının içində əl-ayaq çalar və hərçənd istər kənarə çıxsın, mümkün olmaz. Bu vaqiyenin xofundan yuxudan bidar olub bir qədər fikr edüb, genə huş apardı. Gördü, ələmi-röyada dəllək bunun bir dişin çəkdi. Bu yuxunun hövlündən bidar olub büldü ki, Dəmirçioğlu dutulub. Yüzün çevirdi Eyvəz baliya, dedi:

Qalx ayağa, Eyvəz balım, dur imdi,
Dəmirçioğlu, gördüm, yaman haldadır.
Gətirin Qıratı, özüm gedərəm,
Kömək deyüb, onun gözü yoldadır.

Əmma çün Koroğlunun bu səsin iyidlər eşidüb yeddi yüz yetmiş yeddi nəfər cavan qərqu-ahənü-fulad atlarına səvar oldular. Koroğlu dedi:

Deyin, Telli Həsən çəksin qılıcı,
Yaman gündə min iyidə verici.
Qoymayın dağılsın qoşunun ucu,
Tutulubdur, bir sərdarım, əldədir.

Çağırın, siz, Halaypozan oyansın,
Qılıcın qəbzəsi qana boyansın,
Dəmirçioğlu bir zərbəyə dayansın,
Onun şəsti çoxdur, gücü qoldadır.

Pəs iyidlər ərz eylədilər ki, Cəlali Koroğlu, bu gecənin vaxtında nə xəbərdir?

Dedi:

– Cəmaət!

Aləm-vaqədə çəkdilər dişimi,
Mən özüm bülürdüm öz öz işimi,
Hər kəs sevər qoç Koroğlu başını,
Tutulubdur, bir sərdarım, əldədir.

Ərz eylədilər:

– Qurbanın olum, bu gecənin vaxtında səfərin harıyadır?

Cəlali Koroğlu buyurdu:

– Cəmaət!

Səfər oldu Ərzuluma,
Mənim ilən gedən gəlsün.
Namərd girməsün meydana,
Başü-candan keçən gəlsün.

Qalxanın çəkər üzünə,
Baxmaz ləkənin sözünə,
Əcəl köynəyin özünə,
Öz əliynən biçən gəlsün.

Budur, gəldi bəglər, xanlar,
Yolunda qoyublar canlar,
Qılıc qəbzəsindən qanlar,
Şərbət deyən içən gəlsün.

Koroğlu diyər, dəm bu dəmdür,
Didəmdən axan nəmdür,
Dövüş bir toydu, bayramdur,
Qəmgin köylüm açan gəlsün.

Pəs həman saat Cəlali Koroğlu yeddi yüz yetmiş yeddi dəli ilə atlanub yüz qoydular Ərzuruma. Ta sübhə kimin manəndi-çapar at qovub, sübh vaxtı düşüb namazların qıldılar. Bəd əz an atlanub, ta zöhrə kimin genə at sürüb, gördülər yolda bir kişi oturub, osmanlı cəmaətindən.

Eylə ki o kişi bu cəmaəti və bu atları görüb ki, hər biri bir pəhləvani-namdardular – bu kişi bir ah çəküb dedi:

Bayatı:

Aşiqəm, axar haray,
Su gələr axar haray,
Qərib iyid, yad ölkə,
Çağırır axır haray.

Cəlali Koroğlu dedi:

– Canım qoca, bu söz kimin sözüdür?

Qoca dedi:

– Bu təllin o yüzində Cəfər Paşa Cəlali Koroğlunun xırsızlarından birin dutub və dizlərinin cildin soyub və hökm edib ki, bu gün kəmərinə kimi cildin soysunlar.

Çün Koroğlu o qocanın bu sözün eşidib, dedi:

– Cəmaət, hər kim məni istər, bu qocaya bir qəder pul versin!
Əlhasil, qocanı dünya malından sirab edib, bəd əz an buyurdu ki, ey iyidlər, durmaq vaxtı dögül.

Pəs Koroğlu özü Qırata bir məhmiz göstərüb və cavanlar təmamen onun dalınca at saldılar. Çün o təllün üstünə çıxdılar, Koroğlunun atı bir şiyhə çəküb. O şiyhənin sədəsi Dəmirçioğlunun qulağına yetişdi. O cavani-namdar yerindən durub oturdu. Dönüb baxanda gördü Cəlali Koroğlu özü və iyidləri o təllin üstündə durublar. Yüzün dutub onların tərəfinə, kəməli-hüzn ilə bina eylədi oxumağa:

Tib-tib oldu, dəstələri göründü,
Səf-səf oldu, gəldi mənim üstümə.
Mən özüm qorxmazdım zərbü-şəstimdən,
Qorxum odur zaval dəgə dostuma.

Ərəb at meydanda eylərdi cəngi,
Mən qəbul etmədim bu namü-nəngi,
On iki min ləşkər, bütün firəngi,
Çar tərəfdən ox atdılar üstümə.

Dəmirçioğluyam, sinəsi dağlı,
Dar dibində durub qolları bağlı,
Bu günümdə gəldi qoçaq Koroğlu,
Cəfər Paşa saman tərər pustuma.

Çün Cəlali Koroğlu Dəmirçioğlunun sədasım eşidüb xatircəm oldu ki, hənuz o cavanı öldürməyiblər, döndü bir iyidlərə tərəf baxdı, dedi:

– Cəmaət, nə durmusuz?! Tökülün bu ləşkərin üstünə!

Çün iyidlər istədilər ki, qoşuna həmlə eyləsinlər, Koroğlu buyurdu:

– Cəmaət, səbr edin ki, Cəfər Paşa bizim gəlməgimizdən xəbərdar olsun ki, bu bir namünəngliğdur ki, bixəbər qoşuna həmlə eyləyək.

Pəs Cəlali Koroğlu sazım götürüb basdı sinəsinə, bir uca avaz ilən səsləndi:

Cəfər Paşa, bu gün dəva qurulsun,
Baş kəsərəm, bir-bir üstən qalansın.
Qoç iyidlər yarasını görəndə,
Şərbət edib öz qanından yalansın.

Hay deyəndə, ağır dəstə basaram,
Qancığadan qanlı başlar asaram,
Qabırğova misri qılıc basaram,
Bağırsağın çəmdəgüvə dolansın.

Çün Telli xanım bu sədanı eşidəndə dönüb boylanub baxdı, gördü, Cəlali Koroğlu iyidlərlən təllün üstündə mükəmməl və müsəlləh be-əzm-cəng durub. Əmma Koroğlu çün Telli xanımın hüsnü-cəmalın görəndə, səsləndi:

– Ey qız!

Eşitgilən, qoç Koroğlu sözünü,
Qoparduram meydanızun tozunu,
Telli xanım bir də göstər yüzünü,
Gözüm görsün, canım çələvələnsün.

Çün Koroğlu sözün təmam eylədi, hökm eylədi ki, iyidlər birdən Cəfər Paşanın qoşununa həmlə edüb, cilovriz töküldülər. Əmma bu tərəfdən Cəfər Paşa həm hökm edüb ki, on iki min ləşkəri-Rum təbil və cəng ura-ura davaya məşğul oldular.

O iki dərya kimin qoşun təlatümə gəlüb bir-birilən dava edirdilər. Pəs əsnayi-davada Koroğlu yetişdi dar ağacının yanına. Dar ağacın qələm edib Dəmirçioğlun dardan xilas edüb. Bəd əz an gərm-dava olub, başlar manəndi-bərgi-xəzan tökülüb. Cavanlar manəndi-şümşadü-ərə-ər qəddləri yerdə yeksan olub və qanlar manəndi-nəhrəcar olub, begiro-bebənd hər iki tərəfdən uçalıb və yerin qubarı fələkün yüzün tar edüb sədai-əhsən və afərin məlakələrdən uçalıb.

Pəs uç saat müddəti gərm-dava olub ki, nagh əsnayi-davada Cəlali Koroğlu Cəfər Paşaya müqabil olub onu diri dutub. Çün qoşun cəmaəti Paşaların dəstgir gördülər, yüz qaçmağa qoyub mütəfərriq oldular. Bəd əz dava Cəlali Koroğlu Cəfər Paşanı, hüzura istəyüb hökm eylədi ki, onu darə çəksinlər. Əmma bu tərəfdən çün Telli xanım bu əhvalı müşahidə qılıb düşdü toprağa, ərz eylədi ki, ey Cəlali Koroğlu, əgərçi mənim atam təqsir edibdür, əmma səndən iltimasım budur ki, onun təqsirin əfv edüb, mənə bağışlayasan.

Pəs Cəlali Koroğlu Cəfər Paşanın təqsirin əfv edib, əmma bu şərtlən ki, hər il Cəfər Paşa məbləği-xətir Cəlali Koroğluya peşkəş göndərsün.

Bəd əz an Koroğlu hökm ebüb ki, iki təxt tərtib verdilər. Birində Dəmirçioğlu və Telli xanım əgləşdilər, o birində Dəmirçioğlunun ərəbi atı ki, yarə götürmüşdü, onu qoydular. Pəs Cəfər Paşanın təmam malü-dövlətin və ordusun zəbt edüb ordan köçüb mənzilbəmənzil bina qoydular Çamlıbelə gəlməgə.

Pəs bir neçə mənzil gəlmişdilər, əmma bir gün yetişdilər bir dərbəndə. Pəs o ərəbi at olan təxt üzərində bir daşə toxunub. O heyvan at təxtün içində bir zari edüb. Dəmirçioğlu çün o hevanın ah və zarın eşidüb, dedi:

– Heyvan, kaş o tufəng güluləsi mənə dəgəydi.

Çün Cəlali Koroğlu bu sözü eşidüb, yüzün dutub iyidlərə, dedi:

Səhər gülşənə varmıyan,
Gülün qədrini nə bilür.
Əsldən sərraf olmayan,
Ləlin qədrini nə bilür.

Cüft sürüb zəmi əkmiyən,
Nanın süfrəyə tökmiyən,
Arının qəhrin çəkmiyən,
Balm qədrini nə bilür.

Çəkilüb günəşdə yanan,
Bir gögnəgi vardır, kətan,
Alçaqdan bəgligə yetən,
Elün qədrini nə bilür.

Koroğlu bunu bülməsə,
Axan qan-yaşın silməsə,
Bir ağa nöker qədrin bülməsə,
Özü öz qədrin nə bilür.

Bunu deyib ordan keçüb mənzilbəmənzil gəlirdilər, tainki Çamlı-belə yetişüb mənzildə nüzül edüb. Bəd əz an Cəlali Koroğlu hökm edüb cərrahi-mahir və ustadi-kamil Dəmirçioğlunun müalicəsinə məşğul olub. Ta bir neçə gündən sora yaxşı oldu. Ondən sora Cəlali Koroğlu Eyvəz balını çağırıb dedi:

– Hərgah bir tərən bir quş şikar edə, o şikarı onun çəngindən almaq necədür?

Eyvəz balı ərz eylədi:

– Qurbanın olum, yaxşı dəgül.

Cəlali Koroğlu buyurdu:

– Çün Dəmirçioğlu zəhmət çəküb və dava eyləyib və Telli xanımı şikar edüb, bizə lazımdır ki, o şikarı onun əlindən almayaq.

Pəs Cəlali Koroğlu hökm eylədi ki, məclisi-toy bərpa olsun!

Pəs yeddi gün və yeddi gecə iyidlərin başı badeyi-nabdən görm olub eyşü-ışrətə məşğul oldılar. Çün yeddi gün və yeddi gecə axıra yetişdi, Cəlali Koroğlu buyurdu ki, övrətlər Telli xanıma ziynət verüb və özi həm iyidlər ilə Dəmirçioğluna ziynət verüb və bir dəst libasi-malükənə geyindürüb o iki cavan növrəsi bir-birinə təslim etdi.

KOROĞLUNUN İKİNCİ MƏCLİSİ

Koroğlunun Sultan Mahmudun qızı Nigar xanımı gətirmək üçün İstambula getməsi və Xondkarın oğlu Bürcü Sultanla dava etməsi və Koroğlunun ona qalib gəlməsi

Belə rəvayət olunub ki, bir gün Cəlali Koroğlu kəməli-şökətü-şanılən Çardaqlının Çamlıbelə əgləşmişdi və öz keyflərinə məşğul idilər və Koroğlunun neçə nəfər adamı vilayətləri gəzdi ki, qəribə qızdan və ondan oğlandan hər yerdə və hər şəhərdə olsa, ona xəbər gətirsin. O cümlədən, bir Bəlli Əhməd adlı nökeri vilayətləri gəzirdi, tainki onun güzəri İslambul şəhərinə düşüb bir hücrədə mənzil edüb və atını töylədə bağlayıb bir neçə gün istirahət edüb, ondan sora çıxıb İslambulun küçə və bazarın dolanurdu ki, bəlkə bir qəribə şey görsün.

Nagah onun güzəri bir səbzifuruşun dükkanına düşdü. Gördü bir qoca kişi əgləşib. Bəlli Əhməd əyləşdi o qoca kişinin yanında, bir qədər onlan söhbət edüb bir vəqt gördü ki, təmam əhli-bazar dükkanların bağlayıb bazardan kənara gedillər. O qoca dedi:

– Ey cavan, dur ayağa ki, mən həm dükkanımı bağlıyım.

Bəlli Əhməd dedi:

– Qoca, hənz axşam olmayıb, əhli-şəhər neçün dükkanların bağlayıb gedəllər?

Qoca dedi:

– Bu gün car çəkilüb ki, Sultan Mahmud Xondkarın qızı Nigar xanım bazar seyrinə gələcək, bu səbəbə əgər bir əhl bazar qala, Sultan onlan müaxizə edər.

Bəlli Əhməd dedi:

– Ey qoca, mən qəribəm və yerim yoxdur. Allah xatirinə məni qoy bu dükkan içində, sən özün get.

Qoca dedi:

– Cavan, hökmü-Sultandır ki, hər kəs dükkanda qala, onun dükkanın qarət edəllər.

Bəlli Əhməd dedi:

– Qoca, sən dükkanında bir şey yoxdur ki, onu qarət etsinlər, mən gər bir qədər səbz.

Pəs bir neçə əşrəfi qocaya verüb, qoca onu dükkanda qoyub dükkanın bağladı və getdi. Bəlli Əhməd bir qədər oturmuşdu gördü ki, səq-qalar bazarı ab-paş edillər və onların dalınca bir neçə kənz bazarı ca-

yengiçəri - Osmanlı türklərində əsgər, vəzifə, sultan ordusu
yəban - çöl
yəmin- sağ əl, sağ tərəf
yəsar - sol əl, sol tərəf

Z

zəğən - qara qarğa
zəxm - yara
zəxmdar - yaralı
zəmin - yer
zəmri-an - bir an içində
zənbur - arı
zənəxdan - çənə, zənəxdan
zərbi-dəst - əl gücü, qol qüvvəti
zərəfşan - qızıl saçan, qızıl səpən
zərur - gərəkli, vacib, lazım olan
zibəs - o qədər, kafî miqdarda
zirdəst - əlaltı
zıkr - yada salma, xatirə gətirmə
zimistan - qış
zindəgan - dirilik, yaşayış
zin etmək - yəhərləmək
ziraət - əkin yeri
ziri-zəmin - yerin altı
zöhr - günorta
zülfü-kəc - öyilmiş saç/tel

MÜNDƏRİCAT

Ön söz (H.İsmayilov, E.Tofiq qızı).....	3
Koroğlunun birinci məclisi.....	20
Koroğlunun ikinci məclisi.....	39
Koroğlunun üçüncü məclisi.....	64
Koroğlunun dördüncü məclisi.....	79
Koroğlunun beşinci məclisi.....	92
Koroğlunun altıncı məclisi.....	118
Koroğlunun yeddinci məclisi.....	141
Koroğlunun səkkizinci məclisi.....	156
Koroğlunun doqquzuncu məclisi.....	185
Koroğlunun onuncu məclisi.....	207
Koroğlunun on birinci məclisi.....	227
Koroğlunun on ikinci məclisi.....	254
Koroğlunun on üçüncü məclisi.....	272
Koroğlunun on dördüncü məclisi.....	300
Koroğlunun on beşinci məclisi.....	324
Koroğlunun on altıncı məclisi.....	341
Koroğlunun on yeddinci məclisi.....	359
Koroğlunun on səkkizinci məclisi.....	396
Koroğlunun on doqquzuncu məclisi.....	437
Koroğlunun iyirminci məclisi.....	455
Koroğlunun iyirmi birinci məclisi.....	485
Koroğlunun iyirmi ikinci məclisi.....	524
Koroğlunun iyirmi üçüncü məclisi.....	553
Koroğlunun iyirmi dördüncü məclisi.....	581
Koroğlunun iyirmi beşinci məclisi.....	609
Koroğlunun iyirmi altıncı məclisi.....	635
Koroğlunun iyirmi yeddinci məclisi.....	674
Koroğlunun iyirmi səkkizinci məclisi.....	693
İzah və şərhlər.....	716
Lüğət.....	732